

SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA CZYNNNA OCHRONA LĘGÓW KULIKA WIELKIEGO

WSTĘP

Czynna ochrona gniazd kulika wielkiego jest jednym z zadań w projekcie POIS.02.04.00-00-0019/16 pt. „Realizacja Krajowego Planu Ochrony Kulika Wielkiego – etap I”, który jest realizowany przez Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian” ze środków Funduszu Spójności Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Zadanie będzie realizowane w najważniejszych ostojach gatunku w Polsce (mapa nr 1) w latach 2017-2020. Realizacja zabiegów ochronny czynnej zostanie zlecona przez Zamawiającego (Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”) wykonawcom wyłonionym w procedurze zasady konkurencyjności.

TŁO PROJEKTU

Kulik wielki zasiedla rozległe doliny rzeczne, gdzie preferuje zarówno obniżenia z stagnującą wodą, jak i wzniesienia mineralne. Ekstensywny model użytkowania łąk (koszenie w połowie czerwca lub dopiero w lipcu) sprzyjał występowaniu gatunku. Znaczna intensyfikacja produkcji rolnej oraz mechanizacja prac agrotechnicznych spowodowała, że obecnie kulik wielki jest gatunkiem zagrożonym w skali globalnej i na wielu obszarach odnotowuje się szybki zanik jego stanowisk lęgowych.

W wyniku intensyfikacji produkcji rolnej termin koszenia łąk przesunął się o miesiąc. Łąki są koszone już w maju, kiedy w gniazdach wysiadywane są jeszcze jaja lub na przełomie maja i czerwca, w okresie klucia piskląt. Małe pisklęta nie mają szans ucieczki przed kosiarek. Dodatkowym czynnikiem obniżającym sukces lęgowy kulika wielkiego jest silna presja drapieżników, m.in. lisa, którego liczebności znacznie wzrosła w ostatnim dziesięcioleciu.

OKRES REALIZACJI

Zadanie będzie realizowane w latach 2017-2020, w miesiącach kwiecień-lipiec.

CEL ZADANIA

Głównym celem zadania jest zwiększenie sukcesu lęgowego kulika wielkiego i zapewnienie trwałości populacji objętych ochroną.

OBSZAR DZIAŁANIA

Czynna ochrona kulika wielkiego będzie prowadzona w najważniejszych ostojach gatunku w Polsce (mapa nr 1).

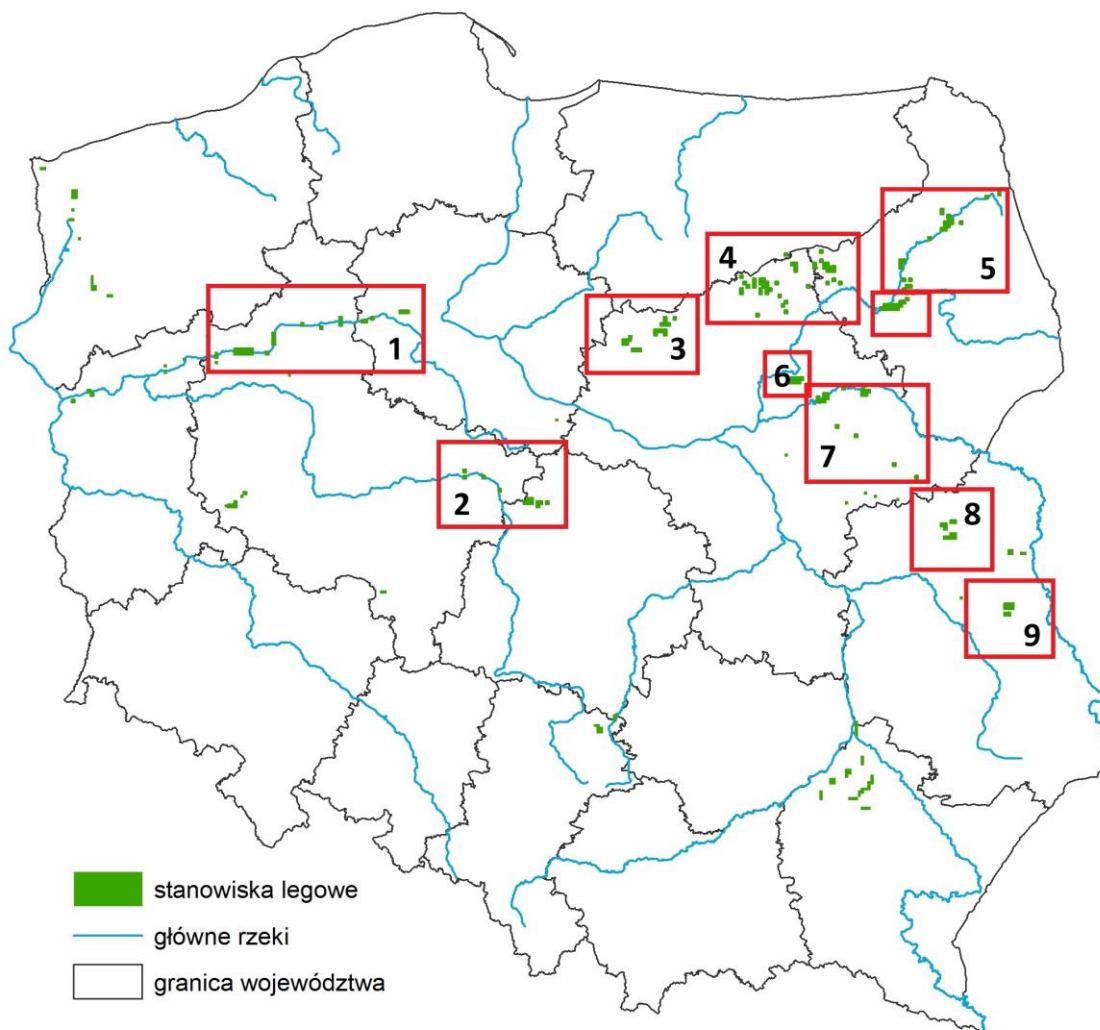

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Unia Europejska
Fundusz Spójności

- 1) OSOP Natura 2000 „Nadnoteckie Łęgi” PLB300003 oraz „Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego” PLB300001.
- 2) OSOP Natura 2000 „Dolina Środkowej Warty” PLB300002 oraz „Pradolina Warszawsko-Berlińska” PLB100001.
- 3) OSOP Natura 2000 „Doliny Wkry i Mławki” PLB140008.
- 4) OSOP Natura 2000 „Doliny Omulwi i Płodownicy” PLB140005, dolinę Orzyca oraz „Ostoję Kurpiowską” PL156 z doliną Szkwy i Rozogi.
- 5) OSOP Natura 2000 „Ostoja Biebrzańska” PLB200006 oraz „Bagno Wizna” PLB200005.
- 6) OSOP Natura 2000 „Bagno Pulwy” PLB140015.
- 7) OSOP Natura 2000 „Dolina Dolnego Bugu” PLB140001 i „Dolina Liwca” PLB140002.
- 8) Kompleks łąk o nazwie „Żelizna”.
- 9) Kompleks łąk o nazwie „Krowie Bagno”.

Mapa nr 1. Obszary na których będzie prowadzona czynna ochrona gniazd kulika wielkiego.

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Przedmiot zamówienia został **podzielony na 9 części** w zależności od miejsca wykonywania usługi m.in.:

Część nr 1) Nadnoteckie Łęgi, Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego

Część nr 2) Dolina Środkowej Warty, Pradolina Warszawsko-Berlińska

Część nr 3) Doliny Wkry i Mławki

Część nr 4) Doliny Omulwi i Płodownicy, Ostoja Kurpiowska

Część nr 5) Ostoja Biebrzańska, Bagno Wizna

Część nr 6) Bagno Pulwy

Część nr 7) Dolina Dolnego Bugu, Dolina Liwca

Część nr 8) Żelizna

Część nr 9) Krowie Bagno

PODSTAWOWE ZADANIA WYKONAWCÓW CZYNNEJ OCHRONY KULIKA WIELKIEGO

1. Lokalizowanie rewirów lęgowych kulika wielkiego na obszarze/obszarach objętych czynną ochroną.
2. Lokalizowanie gniazd kulika wielkiego przed rozpoczęciem pierwszych zabiegów agrotechnicznych na łąkach (wałowanie, podsiewanie, nawożenie, koszenie).
3. Oznakowanie gniazda kulika wielkiego poprzez ustawienie w ich pobliżu tyczek bambusowych.
4. Zapisanie lokalizacji gniazd kulika wielkiego za pomocą urządzenia GPS.
5. Uzgodnienie z rolnikami odpowiedniej metody ochrony lęgów (wykonawca musi uzyskać od właściciela lub dzierżawcy zgodę na piśmie na prowadzenie zabiegów czynnej ochrony).
6. Zabezpieczanie gniazd kulika wielkiego za pomocą siatki elektrycznej podłączonej do elektryzatora (ustawienie, nadzorowanie i demontaż ogrodzenia).
7. Podkładanie sztucznych (drewnianych) jaj do gniazd i transport jaj kulików do inkubatora.
8. Podkładanie kłujących się piskląt do gniazd kulików.
9. Ścisła współpraca z osobą/osobami prowadzącymi inkubację jaj oraz hodowlę „wolierową” kulików (w sytuacji kiedy za realizację powyższych zadań będą odpowiadać inne osoby).
10. Wykonanie co najmniej 10 zdjęć dokumentacyjnych dobrej jakości (dla każdego obszaru). Zdjęcia należy wykonać na różnych etapach prowadzenia czynnej ochrony.
11. Przygotowanie i wysłanie w odpowiednim terminie sprawozdania z realizacji zadania.
12. Dystrybucja wśród rolników materiałów informacyjno-edukacyjnych wydanych w ramach projektu.
13. Promocja projektu na zewnątrz.
14. Udział w spotkaniach roboczych i w konferencji organizowanych w ramach projektu.

TECHNIKA PROWADZENIA CZYNNEJ OCHRONY LĘGÓW KULIKA WIELKIEGO

Wczesne znalezienie gniazda ma istotne znaczenie dla skutecznej jego ochrony przed drapieżnictwem lub zniszczeniem w trakcie wykonywania zabiegów agrotechnicznych. Działania te prowadzi się od połowy kwietnia, czyli na początku okresu znoszenia jaj do końca maja, gdyż niektóre pary powtarzają lęgi. W pierwszej kolejności sprawdzane są znane z poprzednich lat stanowiska oraz przylegające do nich łąki. Kuliki wielkie są ptakami długowiecznymi i powracają co roku na te same lęgowiska. Koordynaty odnalezionych gniazd zapisywane są na odbiorniku GPS. Dodatkowo położenie gniazda

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Unia Europejska
Fundusz Spójności

oznacza się cienkimi bambusowymi tyczkami. Oznaczenie nie powinno rzucać się w oczy i zwiększać ryzyka jego zniszczenia przez drapieżniki lub człowieka. Po znalezieniu gniazda, kontaktujemy się z użytkownikiem łąki, aby ustalić dalsze czynności ochronne, które zależą od przewidywanego terminu koszenia i stopnia zaawansowania łągu. Jeśli termin pokosu przypada na:

wczesny etap inkubacji - pisklęta nie wyklują się przed koszeniem. Wyznaczamy możliwie dużą, strefę wokół gniazda (minimum 5x5 m) oraz ustalamy z rolnikiem późny termin koszenia łąki, tak aby pisklęta zdążyły się wykluć i opuścić łąkę. Jeśli nie jest możliwe przesunięcie daty pokosu i zbioru trawy, konieczne jest skontrolowanie łąki podczas koszenia i dopilnowanie aby nie doszło do zniszczenia łągu.

okres wodzenia piskląt – wskazujemy rolnikowi płat siedliska, w którym schroniły się młode (obecność zaniepokojonych ptaków dorosłych) i prosimy aby pozostał niekoszony, najlepiej do kolejnego zbioru. Ptaki ukrywają się w takim miejscu i żerują na skoszonych sąsiednich działkach. Ewentualnie sprawdzamy pas koszonej łąki idąc tyralierą przed ciągnikiem. Współpraca z rolnikami jest niezbędna do prowadzenia czynnej ochrony. Ważne jest utrzymywanie dobrych relacji z posiadaczami trwałych użytków zielonych, gdyż kuliki wielkie są przywiązane do łągowisk. Tylko długotrwała, wzorowa współpraca oraz edukacja rolników nt. kulika wielkiego może gwarantować pozytywne rezultaty prowadzonej czynnej ochrony.

Zastosowanie pastuchów elektrycznych w formie siatki podłączonych do elektryzatora to skuteczna i sprawdzona metoda zabezpieczenia gniazd kulików wielkich przed drapieżnikami naziemnymi (np. lisy, dziki). Ogrodzenie składa się z jednej lub dwóch połączonych ze sobą siatek (każda o długości 50 metrów i wysokości 90 cm), elektryzatora, akumulatora 12V oraz uziemienia (bolec). Ogrodzenie składające się z jednej siatki umożliwia ogrodzenie obszaru o powierzchni ok 150 m kw. (kwadrat 12x12 m). Pastuchy elektryczne są zupełnie bezpieczne dla piskląt. Dolne oczka nie przewodzą prądu i są na tyle duże, że umożliwiają swobodne przejście pisklątom na zewnątrz ogrodzenia. Po wykluciu piskląt, urządzenia są zabierane z łąki.

Inkubacja jaj to bardzo skuteczna metoda, która pozwala ograniczyć straty na tym niewralgicznym etapie łągów. Ptaki dorosłe szybko akceptują drewniane atrapy jaj i wracają do gniazd. Zadanie można podzielić na dwa etapy: podkładanie sztucznych, drewnianych jaj do gniazd i inkubację jaj kulika w inkubatorze. Jajka kulika transportuje się w pojemniku wypełnionym ziarnem zbóża. Inkubacja odbywa się w inkubatorze z ruchomymi tackami lub rolkami, gdzie są obracane i zachowana jest stała temperatura i wilgotność. Rozwój zarodków obserwuje się owoskopem. Gdy dochodzi do klucia i słychać głosy piskląt, jaja przenoszone są niezwłocznie do macierzystego gniazda, skąd zabierane są atrapy jaj lub też (w przypadku występowania niekorzystnych warunków pogodowych – np. deszcz) trafiają do klujnika. Wówczas do gniazd podkładane są już wyklute pisklęta.

NIEZBĘDNE WYPOSAŻENIE

Osoby prowadzące czynną ochronę **muszą być wyposażone w samochód** umożliwiający szybkie przemieszczenie się pomiędzy poszczególnymi stanowiskami kulika wielkiego w ostoi oraz transport sprzętu wykorzystywanego do zabezpieczania gniazd. Do niezbędnego wyposażenia należy również:

- lornetka
- urządzenie GPS

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Unia Europejska
Fundusz Spójności

- sprzęt do zabezpieczania gniazd kulików (siatki elektryczne, elektryzatory, akumulatory, uziemienie) - zapewnia Zamawiający.
- drewniane atrapy jaj – zapewnia Zamawiający

SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Wykonawca ma obowiązek dostarczenia Zamawiającemu sprawozdania z realizacji zadania.

Sprawozdanie zawiera:

1. Wypełnioną bazę danych - plik xls (wersja elektroniczna).
2. Zgody właścicieli lub dzierżawców łąk, na prowadzenie czynnej ochrony lęgów kulika wielkiego.
3. Płyte CD ze zdjęciami dokumentacyjnymi (min. 10 zdjęć dobrej jakości) dla każdego obszaru.
4. Ślady z urządzenia GPS dokumentujące realizację prac w terenie (jeżeli zażądał tego Zamawiający).

Terminy dostarczenia sprawozdań: **do 31 sierpnia** każdego roku trwania projektu.

Adres na jaki należy wysłać sprawozdanie:

Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”
ul. Radomska 22/32, 02-323 Warszawa

Na kopercie należy napisać:

„Czynna ochrona lęgów kulika wielkiego w roku .....(podać właściwy), część nr ..... (podać numer i nazwę).”

Wypełnione bazy danych w wersji elektronicznej należy wysłać mailem na adres koordynatora projektu e-mail: monika@bocian.org.pl

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Unia Europejska
Fundusz Spójności

